

Keski-Suomen OT- foorumi 20.11.2023:

Lasten, nuorten ja perheiden
osaamis- ja tukikeskus
toiminnan (OT) kehittäminen
Itä-Suomen YTA-alueella

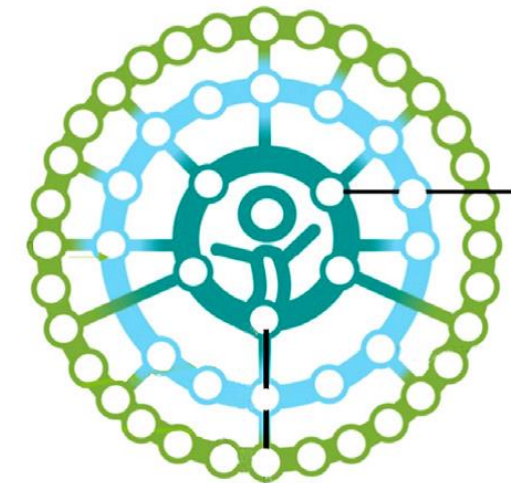

OT-keskus

Vaativinta osaamista lasten, nuorten ja perheiden palveluissa

Katja Salminen-Lahtinen
Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus

MIKÄ IHMEEN OT?

Haasteita YTA- alueella

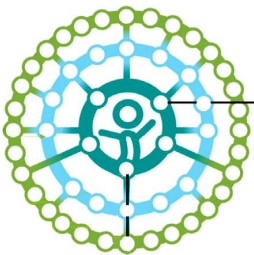
Vaativat ja erityistä
osaamista
edellyttävät
asiakastilanteet
yhteistyöalueella

Ammattilaisten on tärkeää

- osata tunnistaa tällaiset asiakkaat
- saada tukea vaativiin, harvinaisiin tai/ja kompleksisiin asiakastilanteisiin.

Ammattilaisten tuen saamista helpottaa

- esihenkilön tuki
- sovitut käytännöt konsultaatio- ja muun tuen saamiseksi ja osaamisen vahvistamiseksi

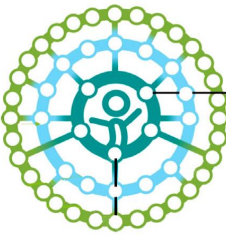

OSAAMIS- JA TUKIKESKUSHANKKEEN (OT) TEHTÄVÄ JA TARKOITUS v. 2022-2023

- ❑ Kehittää ja yhteensovittaa monialaisia, vaativia erityispalveluja lapsille ja nuorille perheineen YTA-alueellemme
- ❑ Tukea SO-TE-SI -ammattilaisia vaativissa, kompleksisissa asiakastilanteissa
- ❑ Muodostaa selkeä
  - ehdotus OT-rakenteesta →tehty ehdotus YTA-valmisteluun
  - palvelukonsepti →luotu ja pilotoitu OT-tukipilotti
  - laatia sopimusmalli virallisten OT-keskusten synnyttämiseksi alueella ja kansallisesti **kansallinen: YTA-asetus, alueellinen** →tehty ehdotus YTA valmisteluun
- ❑ Koordinoida asiantuntijapalveluita ja -verkostoja YTA-alueella
→OT-asiantuntijaverkoston kasaaminen ja koordinointi;
  - *OT-tukipilotti; ohjaus, tuki, neuvonta, konsultaatio
  - *Lastensuojelun moniammatilliset asiantuntijaryhmät
  - *Haastavat erot konsultaatioryhmät
  - * Koulutustarpeiden selvittäminen ja koulutusten järjestäminen
- ❑ Liittää monitieteinen tutkimus toiminnan/asiantuntijatyön kehittämiseen
→LANUPS, NEPSOS tutkimusyhteistyö, artikkelit, gradut ja YAMK opinnäytetyöt
- ❑ Tehdä kansallista yhteistyötä →erityisesti Pohjois-Suomen ja Sisä-Suomen OT:n kanssa

OT-hanke kuuluu Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus -ohjelmassa vuosina 2020-2023 tehtävään kehittämistyöhön. OT-hanke toimi Itä-Suomen alueella v. 2021 valtakunnallisena pilottihankkeena.

OT-keskus

Vaativinta osaamista lasten, nuorten ja perheiden palveluissa

KOSKE

Keski-Suomen sosiaalialan
osaamiskeskus

ISO

Itä-Suomen
sosiaalialan
osaamiskeskus

Pohjois-Savon
hyvinvointialue

KYS

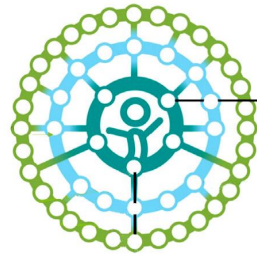
KESKI-
SUOMEN
HYVINVOINTI-
ALUE

Sivon

SOTE

ELOISA
Etelä-Savon
hyvinvointialue

MITÄ TUKEA JA APUA ON
KEHITETTY KESKI-SUOMEN
TYÖNTEKIJÖIDEN TYÖN TUEKSI?

I TYÖN TUEN MUODOT LASTEN KANSSA TYÖSKENTELEVILLE SISOTE AMMATILAISILLE:

- o OT-tuki; neuvonta, ohjaus ja konsultaatio**
- o Haastavat erot konsultaatioryhmä**
- o Koulutukset**

OT-TUKIpilotti

20.3.-3.11.2023

OT-keskus

Vaativinta osaamista lasten, nuorten ja perheiden palveluissa

OT-TUKI-pilotin tarkoitus

- **Monialaisen** OT-TUKI -mallin kehittäminen sosiaali- ja terveydenhuollon sekä sivistystoimen ammattilaisille
- Tiedon saaminen ammattilaisten OT-palvelutarpeista ja perus- ja erityistason palveluaukoista

OT-TUKI ammattilaisille (pilotti 3-11/23)

Lasten, nuorten ja perheiden osaamis- ja tukikeskus OT- hanke

OT-TUKI-pilotissa tarjotaan tukea lasten, nuorten ja heidän perheidensä kanssa työskenteleville Itä-Suomen yhteistyöalueen julkisen sektorin sosiaali- ja terveydenhuollon sekä sivistyspalveluiden ammattilaisille erityisen vaativiin asiakastilanteisiin.

• Millaista tukea:

- Neuvontaa ja ohjausta käytettävissä olevista asiantuntijoista ja erityispalveluista.
- Tukea ja konsultaatiota lastensuojelun ja lapsiperhepalveluiden erityiskysymyksissä.
- Monialaista työnohjauksellista ja konsultatiivista tukea OT-tiimiltä ja tarvittaessa pilotissa mukana olevilta erityisasiantuntijoilta.

• Missä tilanteessa:

- Erityisen vaativissa, monimutkaisissa tai harvinaisissa asiakastilanteissa, kun ei tiedetä kuinka tulee toimia, minne voi ottaa yhteyttä tai joihin tarvitaan monialaista lisätukea nykyisten perus- ja erityistason palveluiden lisäksi.

• Miten saan yhteyden:

- Ammattilainen ottaa yhteyttä haluamaansa OT- koordinaattoriin puhelimitse tai sähköpostilla. Yhteystiedot löytyvät OT- hankkeen verkkosivuilta

<https://pshyvinvointialue.fi/en/ot-hanke>

Missä tilanteessa?
Voit olla yhteydessä OT-tiimin vaativissa, monimutkaisissa tai harvinaisissa asiakastilanteissa, kun ei tiedetä kuinka tulee toimia, minne voi ottaa yhteyttä tai joihin tarvitaan monialaista lisätukea nykyisten perus- ja erityistason palveluiden lisäksi.

OT-tukea ammattilaisille
Lasten, nuorten ja heidän perheidensä kanssa työskentelevä - ota rohkeasti yhteyttä!

OT-tiimin yhteystiedot
Ota yhteyttä haluamaasi OT-tiimin jäsenen puhelimitse tai laita sähköpostitse yhteydenottopyyntö.

Tarja Saharinen OT-koordinaattori, esi, THT, yhteistyönohjaaja Pohjois-Savon hyvinvointialue p. 044 717 8571 tarja.saharinen@pshyvinvointialue.fi	Tiina Kettunen (1.8.2023 alkaen) OT-koordinaattori, sosiaalityön erityisasiantuntija, sosiaalityöntekijä Itä-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus ISO p. 044 495 0945 tiina.kettunen@iso.fi
Jaana Heikkinen OT-koordinaattori, sh, YAMK, neuropsykiatrisen valmentaja Pohjois-Savon hyvinvointialue p. 044 717 6619 jaana.heikkinen@pshyvinvointialue.fi	Katja Salmi-Laitinen OT-koordinaattori, lastensuojelun erityisasiantuntijatekijä (YTM), PRIDE-valmentaja Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus KOSKE p. 044 265 1064 katja.salmi-laitinen@koske.fi
Marjut Heiskanen OT-koordinaattori, sh, TMT, ammatillinen opettaja Pohjois-Savon hyvinvointialue p. 044 717 6210 marjut.heiskanen@pshyvinvointialue.fi	

Lastensuojelun ja lapsiperhepalveluiden erityiskysymyksissä ota yhteyttä Katjaan tai Tiinaan.

OT-keskus ISO KOSKE

OT-tukipilotti tilastoa

- Yhteydenottoja 21 kpl (+3 kpl pilotointiajan jälkeen)
  - näistä Keski-Suomen OT-koordinaattorille 12 kpl
  - näistä 9 kpl Keski-Suomesta
- Yhteydenottoja alkoi kunnolla tulla vasta elokuun lopulla, vauhti kiihtyi loppua kohden
- Neuvonta, ohjaus, konsultaatio tilanteita
- Konsultaatiot:
  - Lastensuojelun asiantuntija/t
  - OT-tiimin asiantuntijat
  - Lastensuojelun asiantuntijat + OT-verkoston asiantuntijat

OT-TUKI-pilotti 3-11/23 Itä-Suomen YTA

YHTEYDENOTOT (21 kpl)

Perheneuvola
Lastenneuvola
Erikoissairaanhoido
Oppilashuolto
Lastensuojelu
Sosiaalihuolto
Hankkeet

TILANTEET

- Erytisen haastavat ja riitaiset erotilanteet
- Lasten ja nuorten vakavat psykiatriset ja/tai vaikeat päihdehäiriöt yhdistettynä lastensuojelutarpeeseen ja johonkin muuhun ongelmaan
- Lapsiperhepalveluiden tai lastensuojelun erityiskysymys

OT-Tukipilotti

MITÄ TEHTY

- Tuki työntekijälle ja/tai tiimille; ongelmien ja huolien kartoitus, tilanteen jäsentäminen, kuunteleminen, pysähtyminen, reflektio
- Tarvitaanko lisäosaamista ja mitä?
- Vaihtoehdot, miten edetä
- Uusi aika tai mahdollisuus ottaa yhteyttä

PALAUTE

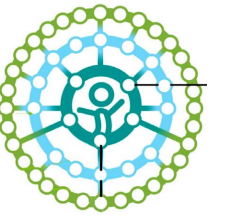
Vahvasti ajatuksia
On tehty oikein
Oli aikaa pysähtyä
Jäsensi tilannetta
Uudet näkökulmat
Helpotus
Kiitollisuus
Suunnitelma ja näköala eteen päin

HAASTAVAT EROT KONSULTAATIORYHMÄT

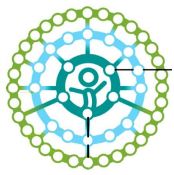

Haastavat erot –konsultaatioryhmien historiaa

- ❖ Haastavat erot konsultaatioryhmät saivat alkunsa Etelä-Savossa LAPE-hankkeen aikana ja kehittämistyötä jatkettiin Ensi- ja turvakotien liiton Turvassa –hankkeessa v. 2019-2022
- ❖ Em. hankkeessa on kehitetty myös moniammatillista lapsinäkökulmaista riskiarvioinnin työkalua ja kehittämistyön tuotoksena on syntynyt Turvassa -seulontalomake, joka on konsultaatioryhmien käytettävissä.
- ❖ Ryhmiä toimii eri puolilla Suomea.
- ❖ Keski-Suomessa ryhmän toimintaa käynnisteltiin syksyllä 2022 Jyväskylän kaupungin toimintana →sosiaalipalveluiden henkilöstöä koulutettiin Etkl:n lomakkeen käyttöön
- ❖ Meidän YTA-alueellamme ryhmät toimivat nyt Etelä-Savossa, Pohjois-Savossa ja Keski-Suomessa.
- ❖ Pohjois-Karjalaan sovittu Tukikeskus Varjon kautta räätälöity koulutus ammattilaisille.

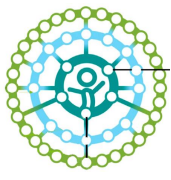

Keski-Suomen Haastavat erot –konsultaatioryhmä ammattilaisten työn tueksi

- ❖ Keski-Suomessa eroperheiden kanssa työskenteleville **sisote** -ammattilaisille
- ❖ Mahdollisuus konsultoida moniammatillista Haastavat erot-konsultaatioryhmää
- ❖ Haasteellisiin/konfliktoituneisiin erotilanteisiin, joissa ero- tai huoltoriita on pitkittynyt ja/tai kärjistynyt
- ❖ Tilanteen pohdinta **lapsen** näkökulmasta
- ❖ Tilanteisiin liittyy usein
  - ❖ useita viranomaistahoja
  - ❖ väkivaltaa tai sen uhkaa
  - ❖ huolta lasten hyvinvoinnista
- ❖ Ryhmä kokoontuu joka kuukauden toinen torstai klo 10-12 Jyväskylässä hyvaks:n tiloissa Väinönkatu 1
- ❖ Konsultaatiopyyntö tulee tehdä ryhmän koordinaattorille viimeistään viikkoa ennen ryhmän kokoontumista
- ❖ Konsultaatiota varten täytetään esitietolomake
- ❖ Konsultoiva työntekijä osallistuu konsultaatioon myös itse ja hän saa konsultaatioryhmältä tilanteeseen toimenpidesuosituksset. Ryhmään voi osallistua myös Teamsin kautta.

HAASTAVAT EROT KONSULTAATIORYHMÄ KESKI-SUOMESSA osana OT-työtä

- OT-koordinaattori ryhmän perustamisen tukena
- OT-koordinaattori ryhmän koordinoija ja sihteeri
  - Varaukset
  - Varaajan perehdytys käytänteisiin
  - Etukäteistietojen vastaanottaminen ja välittäminen asiantuntijoille
  - Toiminnan kehittäminen alueen tarpeita vastaavaksi; lainsäädäntö, tietosuoja, toimintatavat, lomakkeet jne.
  - Tiedottaminen
- Tiivis yhteistyö ETKL/Viola ry /Tukikeskus Varjo
- Tarvittavan OT-asiantuntijaverkoston osaamisen liittäminen työskentelyyn; KYS lasten ja nuorten oikeuspsykiatria, Tukikeskus Varjo, Barnahus
- Laajennettu ryhmän asiantuntijajoukkoa moniammatillisemmaksi; poliisi, lastenpsykiatria, psykologi, lakiasiantuntemus
- Lomakkeet:
  - Ohjeistus/lupalappu/taustatietolomake [tästä linkistä \(word-tiedosto\)](#)
  - Riskinarviointilomake

Toimijat ryhmässä:

- Keski-Suomen ensi- ja turvakoti
- Perheoikeudelliset palvelut
- Perheneuvola (sos.tt. ja psykologi)
- Varhaisen tuen palvelut/perhesosiaalityö
- Lastensuojelun avohuolto
- Poliisi
- Lakimies
- Lastenpsykiatria
- Tukikeskus Varjo
- Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus
- KYS:n oikeuspsykiatrinen tutkimusyksikkö

Lisätietoja:

koordinaattori/sihtööri Katja Salminen-Lahtinen, Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus,

p. 044 2651064 , katja.salminen-lahtinen@koske.fi

puheenjohtaja Pirjo Selin, perheoikeudelliset palvelut, pirjo.selin@hyvaks.fi

OT-keskus

Vaativinta osaamista lasten, nuorten ja perheiden palveluissa

Keski-Suomen Haastavat erot -konsultaatioryhmä

- 11 kokoontumista (+2 orientaatiokertaa)
- 7 casea käsitelty (8 varausta, josta 1 peruuntui)
- Lähisuhdeväkivalta ollut vahvasti esillä, useat tilanteet olleet erityisen haastavia, OT-tasoisia eivätkä työntekijän yksin ratkaistavissa
- Ryhmän haasteena tiedon kulun haasteet ja kentän kuormittuneisuus; tärkeää olisi, että esihenkilöiltä tieto konsultaatiomahdollisuudesta valuisi työntekijöille ja heitä kannustettaisiin tuen käyttöön varhaisemmassakin vaiheessa
- Tärkeää tiedostaa, että pysähtyminen asian äärelle ja tilanteen jäsentäminen moniammatillisen tuen kanssa todennäköisesti lopulta säästää aikaa

JÄRJESTETYT KOULUTUKSET

LAPSEN EDUN JA OIKEUKSIEN TURVAAMINEN KORKEAN RISKIN EROKILANTEISSA

ke 24.5. klo 12-15:45 Teams

Lasten, nuorten ja perheiden osaamis- ja tukikeskus (OT) -hanke järjestää yhteistyössä Tukikeskus Varjon kanssa maksuttoman **kaksiosaisen koulutusfoorumin** julkisen sektorin sosiaali- ja terveydenhuollon sekä sivistystoimen ammattilaisille, jotka työskentelevät eroperheiden kanssa haastavissa erotilanteissa.

Toinen koulutuspäivä järjestetään syksyllä.

Koulutusfoorumin ohjelma

12:00 Tervetuloa! Päivän avaus

12:10 Mikä on korkean riskin erotilanne?

Emmi Heikkinen, vaativan erotyön asiantuntija, Tukikeskus Varjo, Viola Väkivallasta vapaaksi ry

12:30 Konfliktoituneen erotilanteen vaikutukset lapsen kehitykseen
Ilona Luoma, lastenpsykiatrian professori, OT-hanke

Tauko 15 min

13:45 Kansallisen lapsistrategian toimeenpano korkean riskin erotilanteiden näkökulmasta.
Johanna Laisaari, lapsioikeusjuristi, kansallisen lapsistrategian pääsihteeri, valtioneuvoston kanslia

14:30 Kuinka lapsen etu ja oikeudet voidaan korkean riskin erotilanteissa juridisesta näkökulmasta turvata?
Kati Saastamoinen, OTK, Lakimiespalvelut Aavalex Oy

15:30 Päätössanat

15:45 Tilaisuus päättyy

Ilmoittaudu koulutusfoorumiin [tästä linkistä](#) ma 22.5. klo 12 mennessä.

Lisätietoja: Katja Salminen-Lahtinen
katja.salminen-lahtinen@koske.fi

LAPSEN EDUN JA OIKEUKSIEN TURVAAMINEN KORKEAN RISKIN EROKILANTEISSA OSA II

ti 14.11. klo 12-16 Teams

Lasten, nuorten ja perheiden osaamis- ja tukikeskus (OT) -hanke järjestää yhteistyössä Tukikeskus Varjon kanssa maksuttoman **kaksiosaisen koulutusfoorumin** julkisen sektorin sosiaali- ja terveydenhuollon sekä sivistystoimen ammattilaisille, jotka työskentelevät eroperheiden kanssa haastavissa erotilanteissa.

Koulutusfoorumin ohjelma

12:00-12:10
Tervetuloa

12:10-12:40
Haastavat erot -konsultaatio-ryhmät ammattilaisen työn tukena
Katja Salminen-Lahtinen, lastensuojelun erityis- sosiaaliohjekä/OT-koordinaattori, Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus

12:40-13:30
Eron jälkeinen vaino lapsen näkökulmasta
Emmi Heikkinen, vaativan erotyön asiantuntija, Tukikeskus Varjo/ Viola väkivallasta vapaaksi ry

13:30-13:45
Tauko

13:45-15:45
Korkean riskin erotilanteet ja perhesurmariskin arviointi
Ulla Mikkola, asiantuntija, Ensi- ja turvakotien liitto

15:45-16:00
Päivän päätös

Ilmoittaudu koulutusfoorumiin [tästä linkistä](#) pe 10.11. klo 12 mennessä.

Lisätietoja: Katja Salminen-Lahtinen
katja.salminen-lahtinen@koske.fi

20.3.2023 **Näkökulmia
autismikirjon häiriöön**

*Ilmoitandu
15.3.2023
mennessä*

OT - NEPSY -
KOULUTUSFOORUMISARJAN
ALOITUSTILAISUUS

Koulutusfoorumisarjan tarkoitus

- lisätä sivistystoimen, sosiaali- ja terveysalan (sisote)-ammattilaisten osaamista vaativahoitoisissa ja kompleksisissa nepsy-asiakastilanteissa
- kehittää nepsy-asiakkaiden saamaa sisote-palvelua
- verkostoitua
- edistää sisote-ammattilaisten välistä yhteistyötä
- vahvistaa yhteistä ymmärrystä näistä ilmiöistä

Kohderyhmä

Sisote-ammattilaiset ja -esihenkilöt Itä- ja Keski-Suomessa, järjestötoimijat, luottamushenkilöt ja kokemusasiantuntijat

Aika ja paikka

20.3.2023 klo 12-16
Teams/KYSin Kaarisairaala kokoustilat 4067B+C (paikkoja rajoitetusti paikan päällä)

Ohjelma

12.00-12.10 Avaussanat
12.10-13.00 Autismikirjon Käypä hoito-suositus, Virpi Vauhkonen, lastenpsykiatri ja lastenneurologi
13.00-13.30 PDA (Pathological Demand Avoidance) äärimmäinen vaatimusten välttely, Sari Kujanpää, PSM, kouluttajapsykoterapeutti, työnohjaaja
13.30-13.40 Tauko
13.40-14.15 Autismikirjon häiriö ja kuntoutuksen periaatteet sekä soveltaminen eri ympäristöissä, Sari Kujanpää
14.15-14.30 Keskustelua
14.30-15.30 Kokemusasiantuntijoiden puheenvuoro, Sari von Zansen, Varhaiskasvatuksen erityisopettaja, nepsy valmentaja ja työnohjaaja (STOry) ja Joakim von Zansen, opiskelija
15.30-16.00 Keskustelua

Seuraava tilaisuus 17.5.2023 kouluttajana mm. Tanja Äärelä

*Järjestäjät ja
isäntöijät*

Tarja Saharinen
tarja.saharinen@pshyvinvointialue.fi
Marjut Heiskanen
marjut.heiskanen@pshyvinvointialue.fi

17.5.2023 **Haastavasti käyttäytyvät
neuropsykiatrisesti oireilevat lapset
ja nuoret - miten haastavaan
käyttäytymiseen voidaan vaikuttaa**

*Ilmoitandu
12.5.2023
mennessä*

OT - NEPSY - KOULUTUSFOORUMI
TILAISUUS 2

Koulutusfoorumisarjan tarkoitus

- lisätä sivistystoimen, sosiaali- ja terveysalan (SI-SO-TE)-ammattilaisten osaamista vaativahoitoisissa ja kompleksisissa nepsy-asiakastilanteissa
- kehittää nepsy-asiakkaiden saamaa sisote-palvelua
- verkostoitua
- edistää SI-SO-TE-ammattilaisten välistä yhteistyötä
- vahvistaa yhteistä ymmärrystä näistä ilmiöistä

Kohderyhmä

SI-SO-TE-ammattilaiset ja -esihenkilöt Itä- ja Keski-Suomessa, järjestötoimijat, luottamushenkilöt ja kokemusasiantuntijat

Aika ja paikka

17.5.2023 klo 12-16, Teams/KYSin Pääsairaalan Auditorio 1

Ohjelma

12.00-12.10 Avaussanat
12.10-13.10 Tutkimuksen näkökulma lapsen/nuoren haastavaan käyttäytymiseen SI-SO-TE-ympäristöissä sekä keinoja selvitä haastavissa tilanteissa, Tanja Äärelä, dosentti, Lapin yliopisto
13.10-13.20 Vanhemman näkökulma, Linda Pippuri
13.20-13.30 Keskustelua
13.30-13.45 Tauko
13.45-14.30 Koulun/sairaalaopetuksen näkökulma neurokirjon oppilaalle sopivan oppimisympäristön kehittämiseen, koulujen henkilöstön ammatilliseen kehittämiseen sekä yhteistyön mahdollisuudet yhdyspinnoilla Maija Juoperi, rehtori, Kukkulan koulu
14.30-15.15 Lastensuojelun näkökulma: Miten Valonrannan lastensuojelun yksikön tiloissa ja toiminnoissa on huomioitu neuropsykiatrisesti oireilevat lapset , Elina Vierimaa, psykologi
15.15-15.35 Kommenttipuheenvuorot Minna Moilanen, kuntoutuskoordinaattori, Vaalijalan osaamis- ja tukikeskus ja Marko Kulhomäki sekä Mikko Kainulainen, erityisluokanopettajat, Alavan koulu
15.35-16.00 Keskustelua

Seuraava tilaisuus 27.9.2023

*Järjestäjät ja
isäntöijät OT-keskus*

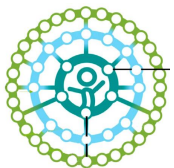
Tarja Saharinen
tarja.saharinen@pshyvinvointialue.fi
Marjut Heiskanen
marjut.heiskanen@pshyvinvointialue.fi

II KOHDENNETUT TYÖN TUEN MUODOT LASTENSUOJELUAMMATTILAISILLE

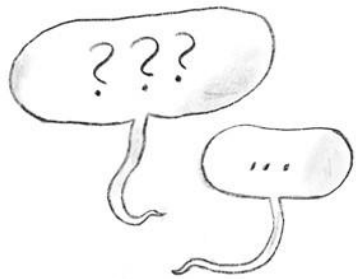
- OT-verkoston asiantuntijoiden liittäminen osaksi lastensuojelun moniammatillisen asiantuntijaryhmän toimintaa
- Lastensuojelun/perhesosiaalityön ja lastenpsykiatrian LIPSY-yksikön sujuvan yhteistyön tukeminen
- VSSL -vaativan sijaishuollon tarpeiden seulontalomake
- PACE -koulutus tiettyihin YTA alueen lastensuojelulaitoksiin
- Vatulan (lastensuojelun vaativan tuen yksikkö) kehittämistyö
- Nuorisopsykiatrian, päihdepalvelujen ja vaativan lastensuojelun laitosyksikön konsultaatiotiimi (KYS / nuorisopsykiatria, Päihdepalvelusäätio ja Mäntyrinteen perhetukikeskuksen Kivelän yksikkö) -pilotti v. 2021-23

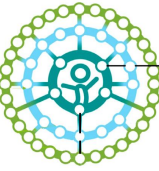

LASTENSUOJELUN MONIAMMATILLINEN ASiantuntijaryhmä OT-verkoston lisäasiantuntijuus

LAKIMUUTOSEHDOTUS v. 2021 ennen päätöstä uudistaa ls-laki kokonaisvaltaisesti:

14 §. Moniammatillisen asiantuntemuksen turvaaminen. Pykälän 1 momenttia esitetään muutettavan siten, että kunnan lastensuojelulla tulisi olla lapsi- ja perhekohtaista lastensuojelua sekä jälkihuoltoa järjestettäessä käytettävissään sosiaalityön, lapsen kasvun ja kehityksen, terveydenhuollon, oppimisen ja koulunkäynnin tuen, oikeudellista sekä muuta lastensuojelutyössä tarvittavaa asiantuntemusta. Esimerkiksi erilaisten tiimimallien syntymistä tulisi tukea, jotta sosiaalityöntekijä saisi tarvitsemansa asiantuntemuksen työnsä tueksi. Juridisen asiantuntemuksen lisäämisellä lastensuojelutyön tukena olisi mahdollista vahvistaa eri osapuolten oikeusturvaa ja prosessuaalisesti oikeiden menettelytapojen toteutumista.

Pykälän 2 momenttiin lisättäisiin lastensuojelun asiantuntijaryhmään myös oppimisen ja koulukäynnin asiantuntijat.

Pykälään esitetään lisättäväksi uusi 3 momentti, jolla selkeytettäisiin eri viranomaisten monialaista yhteistyövelvoitetta. Monialainen yhteistyö on edellytys eri hallinnonalojen tukea tarvitsevien asiakkaiden tuen tarpeeseen vastaamiseksi. Monialaisella yhteistyöllä voidaan varmistaa, että lapsi saa tuen tarpeisiinsa parhaiten vastaavan avun ja oikeanlaisen palvelun.

14 §

Moniammatillisen asiantuntemuksen turvaaminen

Kunnan on huolehdittava siitä, että sillä on perhe- ja yksilökohtaista lastensuojelua sekä siihen liittyvää jälkihuoltoa järjestettäessä käytettävissään sosiaalityön, lapsen kasvun ja kehityksen, terveydenhuollon, oppimisen ja koulunkäynnin tuen, oikeudellista sekä muuta lastensuojelutyössä tarvittavaa asiantuntemusta.

Kunnan tai useamman kunnan yhdessä tulee asettaa sosiaali- ja terveydenhuollon edustajista sekä lapsen kasvun, kehityksen, oppimisen ja koulunkäynnin tuen asiantuntijoista sekä muista lastensuojelutyössä tarvittavista asiantuntijoista koostuva lastensuojelun asiantuntijaryhmä. Lastensuojelun asiantuntijaryhmä avustaa sosiaalityöntekijää lapsen huostaanottoa sekä sijaishuoltoa koskevien asioiden valmistelussa ja muussa lastensuojelun toteuttamisessa. Lisäksi asiantuntijaryhmä antaa lausuntoja lastensuojelutoimenpiteitä koskevan päätöksenteon tueksi.

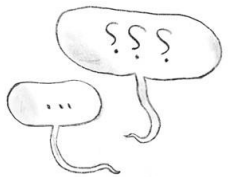
Lapsi- ja perhekohtaista lastensuojelua sekä siihen liittyvää jälkihuoltoa järjestettäessä sovelletaan viranomaisten yhteistyöhön lisäksi mitä sosiaalihuoltolain 41 §:ssä ja terveydenhuoltolain 32 § säädetään monialaisesta yhteistyöstä.

Pilotoinnista

Keski-Suomen lastensuojelun moniammatillisessa asiantuntijaryhmässä pilotoitu v. 2021-2022 osana OT-työtä mm:

- Yliopistosairaalan osaamisen liittämistä ryhmään (oik.psyk. ollut jo aiemmin):
    - KYS:n TOIPSYn (toiminnalliset häiriöt) ja
    - HARSYn (harvinaissairaudet)
  - Sivistystoimen osallisuuden vahvistamista:
    - Vaatu toimijat käytettävissä ryhmään
- Hyvät kokemukset: TOIPSYn osallisuus toteutui kerran ja VAATU-toimijoiden useita kertoja
- Haluttiin tarjota sama mahdollisuus YTA-alueen muidenkin hva:n lastensuojelun moniammatillisiin asiantuntijaryhmiin
- Käytettävissä olevien asiantuntijoiden määrää myös saatu kasvatettua

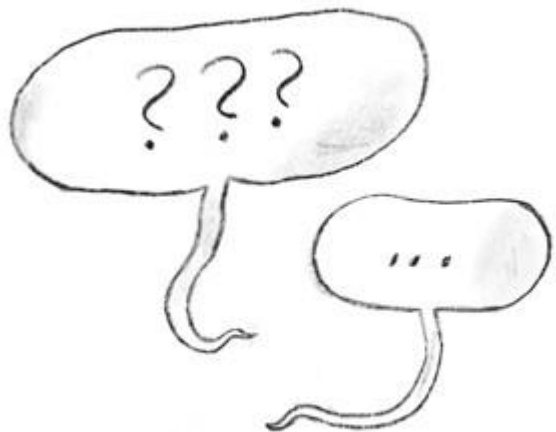
OT-VERKOSTON ASIANTUNTIJUUDEN LIITTÄMINEN OSAKSI LASTENSUOJELUN MONIAMMATILLISIA ASIANTUNTIJARYHMIÄ

Kartoitettu YTA-alueen erityisasiantuntijoita ja käyty heidän kanssaan neuvotteluja.

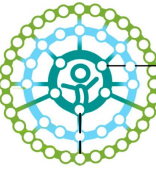
Pohjalla pilotointi Keski-Suomessa v. 2021-2022

Saatu KYS:n terveydenhuollon OT-suorite 1.1.2023 alkaen

Vaatu yhteistyö herättänyt kiinnostusta muillakin YTA-alueilla

OT-verkoston asiantuntijoiden liittäminen osaksi lastensuojelun moniammatillista asiantuntijaryhmää

Käytettävissä

- Valtion koulukodit; neuvottelut käynnissä (Sairilassa työskennellyt työntekijä on käytettävissä)
- Elmeri-koulu: Sateenkaaren erityiskoulu
- Oppimis- ja ohjauskeskus Valteri
- Sairaalakoulu Kukkumäen
- Vaalijala
- Tukikeskus Varjo
- Barnahus työntekijä
- Vaativa lastenpsykiatria (KYS)
- Oikeuspsykiatria (KYS)
- Harvinaisten sairauksien työryhmä (KYS)
- Toiminnallisten häiriöiden työryhmä (KYS)

Edellyttää vahvaa koordinointia

- jollain on tieto, mitä OT-tason asiantuntijuutta on tarjolla
- joku pysähtyy pohtimaan, mitä asiantuntemusta tarvitaan/on saatavilla
- → yhteys OT-koordinaattoriin tarvittaessa

LASTENPSYKIATRIAN INTENSIIVISEN HOIDON PERHEYKSIKÖN (LIPSY)

JA

LASTENSUOJELUN YHTEISTYÖN TOIMIVUUDEN TURVAAMINEN

Lastenpsykiatrian intensiivisen hoidon perheyksikön LIPSYn ja lastensuojelun yhteistyön toimivuuden varmistaminen

Tavoite: Varmistaa yhteistyön toimivuus.

Sujuva yhteistyö palveluiden välillä mahdollistaa perheille parhaan mahdollisen ja oikea-aikaisen avun ja tuen.

Mitä tehty: Tavattu LIPSY:n työntekijöiden kanssa keväällä ja syksyllä ja kuultu heidän kokemuksiaan yhteistyön toimivuudesta lastensuojelun kanssa (aiemmin syksyllä 2022 ollut yhteistyöpalaveri LIPSYn ja ls:n kanssa)

Saatu kehittämissuhteita vireiksi perhesosiaalityön ja lastensuojelun tietoon.

- Lastensuojelusta välillä ongelmallista saada sos.tt. LIPSYn-palautepalaveriin mukaan; mukanaolo välttämätön
  - Viety viestiä toiveesta
  - Pohdittu, kuinka LIPSYssä voitaisiin edesauttaa tämän toteutumista?
- Mikäli ei asiakkuutta ole sos.työssä ennen jaksoa ja sen tarve jakson aikana huomataan, tärkeää saada pta:n sos.tt. palauteneuvotteluun jo mukaan –kuinka onnistuisi?
  - Oltu varhaisen tuen johtavien tiimissä kertomassa lipsyn toiveista
  - Saatu yhteystietolista pta:n saamiseksi perheeseen ja toimitettu se lipsyyn
- Taloudellisen tuen mahdollisuus jakson vuoksi?

VSSL –VAATIVAN SIJAISHUOLLON SEULONTALOMAKE

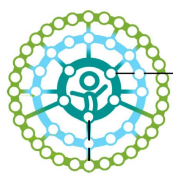

VSSL -VAATIVAN SIJAISHUOLLON SEULONTALOMAKE

- Keskeisenä tavoitteena OT-hankkeessa on ollut kompleksisten asiakastilanteiden tunnistaminen.
- OT-hankkeessa järjestettiin OT-seula työpajoja, joista ammattilaisilta saadun palautteen pohjalta lähdettiin kehittämään tarkempaa seulontalomaketta vaativan sijaishuollon asiakkuuksien tunnistamiseksi.
- Syntyi **ITSEREFLEKTIOMENETELMÄ TYÖNTEKIJÄN JA TIIMIN TYÖSKENTELYN TUEKSI SIOITETUN NUOREN HAASTEIDEN KARTOITTAMISEKSI JA VAATIVUUDEN ARVIOIMISEKSI**
- Sosiaalityöntekijät tai lastensuojelutiimit voivat käyttää lomaketta itsereflektion pohjana lastensuojelun sijaishuollon asiakkuuksien vaativuuden arvioinnissa.
- Tiimit voivat hyödyntää tuloksia myös asiakasjaossa, jottei yhdelle työntekijälle kasaannu liian suuri määrä vaativia asiakkuuksia.
- Etelä-Savon sosiaalityöntekijät vastasivat webropol kyselynä lomakkeen kysymyksiin ja joihinkin taustakysymyksiin.
- Kyselyn tavoitteena oli saada tietoa vaativien asiakkuuksien määrästä, mihin nämä asiakkaat on sijoitettu, asiakkuuksien taustalla olevista haasteista ja siitä, mistä asioista sosiaalityöntekijöiden näkemyksen mukaan vaativien sijaishuollon asiakkuuksien haasteellisuus muodostui.

VSS-LOMAKKEEN PILOTOINTI

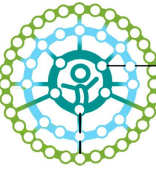
- Kyselyn pilotointiin osallistui Etelä-Savon lastensuojelu. Keski-Suomi ei rekryongelmista johtuvien ajallisten haasteiden vuoksi kyennytään osallistumaan pilotointiin.
- Aineiston analysoinnissa tehtiin yhteistyötä Itä-Suomen yliopiston professori Timo Toikon kanssa.
- Aineistosta tehtiin yhteenveto alueen perustason, erityistason ja vaativan tason sijoitettujen nuorten haasteista eri sijoitusmuodoissa ja tulokset esiteltiin työntekijöille.
- Kyselyn pohjalta saatiin suuntaa antavaa tietoa kyseisen hyvinvointialueen sijaishuollon asiakkuuksista.
- Sijaishuollon vaativan tason asiakkuuksien haasteet liittyivät alueella nuoren turvallisuuteen, nuoren ja perheen ongelmien kasaantumiseen sekä vanhemmuuteen liittyviin haasteisiin.
- Sosiaalityöntekijät näkivät asiakkuuksien vaativuutta määrittävän hyvin monenlaiset asiat.
- Hyvinvointialue, jolla kysely toteutettiin, voi hyödyntää saatuja tietoja omassa alueellisessa kehittämistyössä.
- Jatkossa myös sijaishuoltoapaikkojen osaamisen lisäämistä voitaisiin suunnata alueen nuorten haasteiden mukaan.

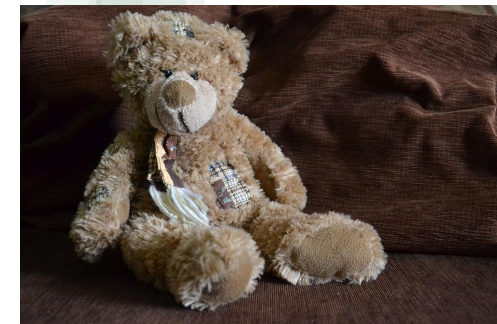

PACE –KOULUTUS 3K:n LASTENSUOJELUYKSIKÖIHIN YTA-ALUEELLA

- Vaalijala osatoteuttajana piti kolmelle yksikölle, jossa vaativankin tason nuoria, PACE –asenne koulutusta v. 2022-2023 aikana
- Mukana olleet yksiköt:
  - Kukkumäki –Keski-Suomi
  - Kivelä –Pohjois-Savo
  - Kuutti – Etelä-Savo
  - (+ Havurinteen yksikkö Etelä-Savosta mukaan loppu vuodesta perustein)
- Eri yksiköissä edettiin eri tahtiin sen mukaan, kuinka vahvasti ne pystyivät asiaan panostamaan
- Yksiköiden yhteinen päätöstaaminen tulossa 22.11. →kokemusten vaihtoa, tukea juurruttamiseen
  - Miten PACE käytännössä yksiköissä näkyy?
  - Mitä haluttaisiin edelleen kehittää PACEen liittyen?
  - Yksiköiden välinen yhteistyö jatkossa?

MIKSI P(L)ACE?

P(L)ACE-ASENNE

Playful = leikkisyys, yhdessä iloitseminen

Loving = rakastaminen, ”tykkääminen”

Acceptance = varaukseton hyväksyntä

Curiosity = myönteinen kiinnostus, uteliaisuus

Emphaty = empaattisuus

- Aikuinen ymmärtää, että lapsen haastava käytös on menneiden kokemusten heijastuma.
- Aikuinen on ratkaissut omat kiintymysstrategiansa, ja on valmis laittamaan itsensä likoon, käyttämään omaa itseään terapeutisesti.
- Kyse on yhteyden rakentamisesta, ei tottelemisesta.
- Kaikissa ihmissuhteissa ilmenevät ristiriidat käsitellään ja korjataan välittömästi PACE-asenteen avulla.
- Haetaan syvällistä ymmärtämistä ja oivaltamista.
- Luodaan merkityksiä yhdessä.
- Turvallisuuden tunteeseen panostetaan.

PACE- koulutuksen tavoite ja sisältö

- Tavoitteena, että työntekijät saavat käsityksen teoriasta ja työskentelytavasta sekä toimintamalleista, jotka tukevat PACE-asenteeseen
- Kiintymyssuhdeperustaisen työskentelyn yhtenä periaatteena turvallisuuden tunteen luominen suhteen kautta lapselle/ nuorelle sekä vuorovaikutukseen pääseminen, suhteen luominen ja yhteisen ymmärryksen lisääntyminen
- Työskentely tukee kohtaamista ja vuorovaikutukseen pääsyä lasten ja nuorten sekä perheiden kanssa työskennellessä
- Koulutuksen sisältö:
  - Kiintymyssuhdekeskeinen työskentely asiakas sekä perheiden kanssa tehtävässä työssä
  - Mikä PACE- asenne?
  - PACE- asenteen hyödyt
  - Työryhmä työskentelyä
  - Pace- asenne käytännössä
  - Ajatusten ja kokemusten jakoa

Kukkumäen koulutuspäivät

- Syksy 2022 3hx 2, osallistujia yhteensä 19
  - Teoriaan perehtymistä sekä ryhmätöitä, joissa työntekijät miettivät PACE-asetteen nivoutumista yksikön toimintaan
  - Yhteistä keskustelua ja pohdintaa asian tiimoilta
- Syksy 2023 6hx1, osallistujia 9
  - Teorian kertaamista sekä työntekijät ideoivat ja työstivät perehdytyskansioon; miten PACE-asette näkyy Kukkumäessä?
  - Yhteistä keskustelua ja pohdintaa asian tiimoilta

VAATIVAN TUEN LASTENSUOJELUYKSIKKÖ (VATULA)

Vaativan tuen lastensuojeluyksikkö VaTuLa

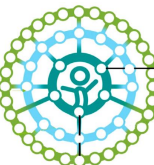

KYSin Lainesairaalan 5. krs.

- 7 asiakaspaikkaa (13-17 vuotiaille)
- Vaativan tuen lastensuojeluyksikkö (ei EHO)
  - Huomioitavaa: Ei mahdollisuutta eristämiseen -> Käytössä lastensuojelulain mukaiset rajoitustoimenpiteet tarvittaessa
- Yksikkö palvelee koko Itä-Suomen yhteistyöaluetta- YTA (ent. KYServa)
  - Pohjois-Savon hyvinvointialue
  - Etelä-Savon hyvinvointialue
  - Keski-Suomen hyvinvointialue
  - Pohjois-Karjalan hyvinvointialue
- Kohderyhmänä kompleksiset ja haasteelliset asiakastilanteet, vaikeasti psyykkisesti oireilevat lastensuojelun tarpeessa olevat nuoret (mukaan lukien päihteillä oireilu suhteessa psyykkiseen vointiin)
- Psyykinen oireilu välttämätöntä asiakkuudessa
- Ei pitkäaikaisille päihteiden käyttäjille, jotka tarvitsevat esim. vieroitusta
- Asiakasohjaus tapahtuu suunnitelmallisesti, mutta ripeästi yhteistyössä sosiaalityöntekijän ja monialaisen arviointitiimin kanssa
- Pidempiaikainen sijoitus 1kk (ei pysyvä sijaishuoltopaikka)
- Jatko-ohjaus mm. tuettuun asumiseen tai tilanteen tasaannuttua toiseen sijaishuoltopaikkaan

III VERKOSTOITUMINEN

- **Vauras-hanke -päihteitä raskausaikana käyttävien naisten ja vauvaperheiden varhainen tunnistaminen ja toimivampi palvelukokonaisuus → Keski-Suomen ohjausryhmän pj. + työrukkasessa mukana**
- **Vaatu -toimijat –sivistystoimen vaativan erityisen tuen konsultoijat → osaksi OT-asiantuntijaverkosta**
- **Barnahus -yhteistyö -lapsiin kohdistuvien väkivaltaepäilyjen selvitysprosessien sekä väkivaltaa kokeneiden lasten tuen ja hoidon tehostaminen → Keski-Suomen ohjausryhmän pj.**
- **Tukikeskus Varjo → yhteistyössä Haastavat erot konsultaatioryhmien perustaminen sekä Lapsen edun ja oikeuksien toteutuminen korkean riskin erotilanteissa koulutussarja, osaksi OT-asiantuntijaverkosta**
- **YTA-alueen Nepsy-asiantuntijat**
- **NEVA –Niuvanniemen sairaalan erityisen vaikeahoitoisten alaikäisten tutkimus- ja hoito-osasto; yhteistyön virittäminen konsultaatiomahdollisuuden luomiseksi hva:lle**
- **Vaalijala ja Sateenkaaren erityiskoulu → osaksi OT-asiantuntijaverkosta, yhteistyössä PACE-kehittäminen, Vaativan erityisen tuen perhekuntoutuksen malli, tutustumisvierailu**
- **Kansallinen hyvinvointialueiden lastensuojelun kehittäjien verkosto**
- **Lähisuhdeväkivaltatyön tukeminen; yhteispalaverit Mobile, Barnahus, Lähisuhdeväkivalta ilmiö –koulutuksessa kertomassa OT:sta ja Haastavat erot konsultaatioryhmästä**
- **Keski-Suomen lastensuojelutyöryhmän koordinointi**
- **OT-infot eri tahoille YTA-alueella ja Keski-Suomessa esim. sivistysjohtajien kokous, last.suoj. sijaishuollon työntek., avohuollon/varhaisen tuen johtavat sos.tt.**
- **JAMK Jälkiverkko –hanke; yhteispohdinta, Pyöreän pöydän keskustelut**
- **Keski-Suomen lastensuojelun kehittäminen; Soila-hanke pohdinta**
- **Vierailu Nova nuorisopsykiatrian osasto, lastenpsykiatria, LIPSY**
- **Sisukas- yhteistyö**

LASTEN JA NUORTEN OSAAMIS- JA TUKIKESKUKSEN TULEVAISUUS YTA-ALUEELLAMME?

Itä-Suomen YTA-alueella OT-koordinaatiota tarvitaan myös hankkeen päätyttyä

- Vaativiin ja monimuotoisiin ilmiöihin vastaaminen
- OT-asiantuntijoiden tai asiantuntijuuden puuttumisen tunnistaminen
- Asiantuntijoiden verkostoiminen ja saattaminen työntekijöiden ja esihenkilöiden käyttöön
- OT-palvelukartaston ylläpitäminen ja täydentäminen
- Monialaisten konsultaatioryhmien koordinointi ja OT-verkoston asiantuntijuuden liittäminen ryhmien toimintaan, kuten esim. haastavat erot -konsultaatioryhmä ja lakisääteinen lastensuojelun moniammatillinen asiantuntijaryhmä
- Monialaisten konsultaatioryhmien rakentaminen ja jatkokehittäminen
- Monialaisten vaativan osaamisen asiantuntijaverkostojen rakentaminen ja ylläpitäminen YTA-aluetasoisesti
- Koulutustarpeiden kartoittaminen ja vaativan osaamisen vahvistaminen YTA-tasoisesti koulutusfoorumeita järjestämällä
  - OT-hankkeen järjestämissä koulutuksissa ollut noin 200-500 osallistujaa/koulutus

Monialaisen OT:n pysyvä rakenne ja resurssi –esitys YTA-valmisteluun 2.6.23

Vaiheistaen liikkeelle

1.) Käynnistämisvaihe v. 2024, OT-koordinaattoreita 4+1

Minimi, jolla voimme turvata OT-hankkeessa tehdyn monialaisen työn jatkamisen sekä OT-rakenteen ja toiminnan jatkokehittämisen, on viisi (5) OT-koordinaattoria koko YTA-alueelle, joista yksi (1) koordinoi YTA-tasoisesti toimintaa ja jokaisella hyvinvointialueella on yksi (1) OT-koordinaattori. Lisäksi vaativan erikoissairaanhoidon lääketieteen edustus esim. 10-20 % työajasta

2.) Jatkuvan toiminnan vaihe v. 2025-, OT-koordinaattoreita yhteensä 8+1

Tällöin jokaisella hyvinvointialueella toimii kaksi (2) OT-koordinaattoria, jolloin voidaan turvata SOTE-työpari jokaiselle alueelle. Yksi OT-koordinaattori vastaa toiminnasta. Lisäksi vaativan erikoissairaanhoidon lääketieteen edustus esim. 10-20 % työajasta tai realististen toteutusmahdollisuuksien mukaan hieman suurempi panostus.

Sijoittuminen rakenteisiin

OT-koordinaattorit sijoittuvat erikseen sovitusti hyvinvointialueille ja alueen sosiaalialan osaamiskeskuksiin (ISO, Koske)

YTA-alueen monialainen OT-ohjausryhmä, lähijohtaminen omasta yksiköstä

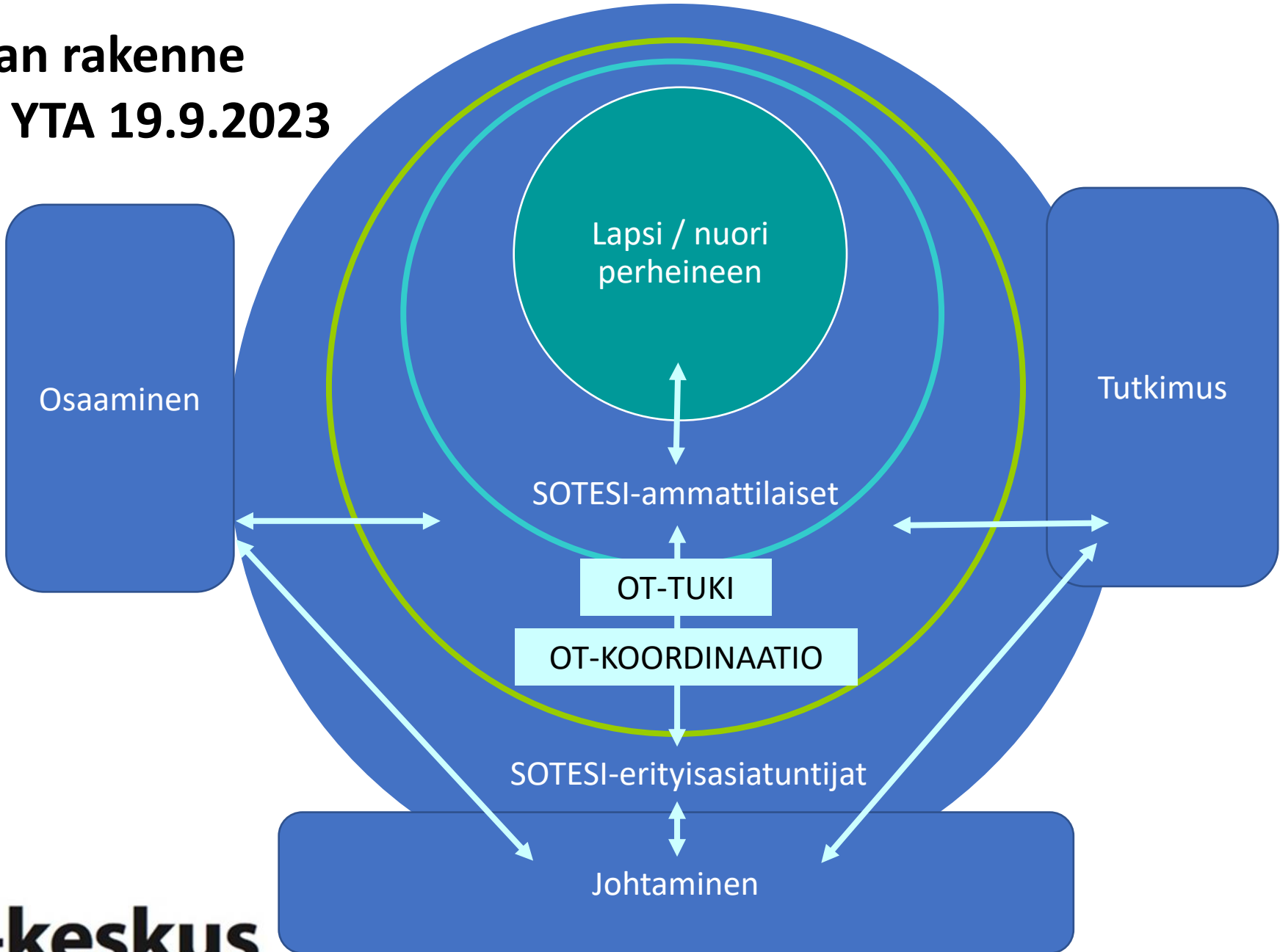
Monialaisuuden huomiointi / sosiaali- ja terveydenhuolto, yhteistyössä sivistystoimi ja tutkimus

Määritellään sosiaalialan osaamiskeskusten sekä vaativan erikoissairaanhoidon roolit/työnjako yhteistoiminnassa

Tavoitteena YTA-alueen yhteisvastuullinen rahoitus, ellei toimintaan ohjata erillistä hankerahoitusta.

OT-toiminnan rakenne

Itä-Suomen YTA 19.9.2023

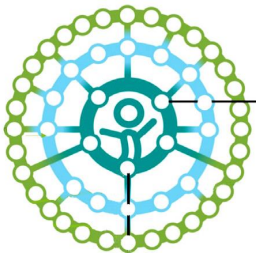

OT-keskus

Vaativinta osaamista lasten, nuorten ja perheiden palveluissa

Joustava yhteistoiminta ja palvelujen koordinoitu yhteensovittaminen so-te-si toimijoiden välillä erityisen

- vaativissa
  - monimutkaisissa tai
  - harvinaisissa tilanteissa
-
- lisää työntekijöiden ymmärrystä ja jäsentää tilannetta,
  - lisää lasten ja perheiden kokemusta kohdatuksi sekä autetuksi tulemisesta ja
  - auttaa työntekijöitä sekä tukee heidän työssä jaksamistaan.

Lasten, nuorten ja perheiden osaamis- ja tukikeskus (OT) Hanketiimi Itä- ja Keski-Suomen alueella

ILONA LUOMA
OT-hankkeen projektipäällikkö,
lastenpsykiatrian professori,
ylilääkäri

TARJA SAHARINEN
OT-koordinaattori, esh, TtM, TtT,
yhteisötyönohjaaja

JAANA HEIKKINEN
OT-koordinaattori, sh YAMK,
neuropsykiatrinen valmentaja

MARJUT HEISKANEN
OT-koordinaattori, sh, TtM,
ammattillinen opettaja

TIINA KETTUNEN
OT-koordinaattori, sosiaalityön
erityisasiantuntija,
sosiaalityöntekijä

KATJA-SALMINEN-LAHTINEN
OT-koordinaattori
Lastensuojelun
erityissosiaalityöntekijä

OT-keskus

Vaativinta osaamista lasten, nuorten ja perheiden palveluissa

Miranda

KIITOS!

YHTEYSTIEDOT:

Katja Salminen-Lahtinen
OT-koordinaattori /Lastensuojelun erityissosiaalityöntekijä
Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus KOSKE
p. 044 2651064
katja.salminen-lahtinen@koske.fi

OT-keskus
Vaativinta osaamista lasten, nuorten ja perheiden palveluissa